

Versterken van herstelinitiatieven en inzet van ervaringsdeskundigheid voor de Rotterdamse ggz-doelgroep

Margriet Lenkens, Barbara van Straaten, Gera Nagelhout

Achtergrond

In Rotterdam zijn verschillende herstelinitiatieven gestart die gericht zijn op de ggz-doelgroep. Ervaringsdeskundigen hebben hierin een centrale rol. De functie van een ervaringsdeskundige is niet alleen van toegevoegde waarde in de ondersteuning van cliënten of in de advisering bij het maken van beleid, maar kan ook ontwikkelkansen bieden voor mensen met een psychische kwetsbaarheid die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben. De gemeente Rotterdam vroeg Onderzoeksinstituut IVO een verkenning uit te voeren naar het versterken van ervaringsdeskundigheid in de geestelijke gezondheidszorg.

Onderzoeksvragen

1. a. Hoe ziet het Rotterdamse veld rondom herstelinitiatieven en inzet van ervaringsdeskundigheid voor de ggz-doelgroep eruit?
b. Welke ontwikkelingen zijn er op dit gebied?
2. Wat zijn goede voorbeelden in het land rond de inzet van ervaringsdeskundigheid?
3. Wat zijn belemmeringen en behoeften van organisaties bij het starten, versterken of borgen van hun herstelinitiatief?
4. Welke (gemeentelijke) ondersteuning is hierbij nodig?
5. Wat zijn belemmeringen en behoeften van cliënten die zich willen aansluiten bij een herstelinitiatief of een opleiding tot ervaringsdeskundige willen volgen?
6. Is er behoefte aan een hbo-opleiding tot ervaringsdeskundige in Rotterdam?

Methode

We maakten een overzicht van bestaande opleidingen en herstelinitiatieven. We inventariseerden documenten, rapporten en beleidsstukken om het aanbod aan herstelinitiatieven en ervaringsdeskundigheid voor de ggz-doelgroep in Rotterdam te beschrijven (*desk research*). We kozen hiervoor de meest bekende en meest genoemde initiatieven.

Daarnaast voerden we kwalitatieve interviews met 17 (uitvoerende, adviserende en leidinggevende) medewerkers van o.a. Antes/Parnassia Groep, Pameijer, Basisberaad, Dock, de Herstelacademie, Centrum voor Dienstverlening, Howie the Harp, ROC Zadkine, Hogeschool Rotterdam, InHolland Rotterdam en de Gemeente Rotterdam. Hiervan waren zes personen praktiserend ervaringsdeskundige of formeel cliëntvertegenwoordiger.

Tot slot interviewden we vier cliënten die interesse hebben om zich als ervaringsdeskundige in te zetten bij een herstelinitiatief en/of een opleiding tot ervaringsdeskundige (willen) volgen.

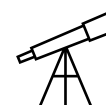
Wat is de meerwaarde van ervaringsdeskundigheid?

De geïnterviewden beschrijven hoe de inzet van ervaringsdeskundigen in het contact met cliënten zorgt voor herkenning, begrip, aansluiting, verbinding, empathie, vertrouwen, openheid, gelijkwaardigheid, geloofwaardigheid, hoop, perspectief en een rolmodel. De ervaringsdeskundige kan naast de cliënt staan zonder de regie over te nemen en stelt de mens centraal in plaats van de problematiek.

Ervaringsdeskundigen zijn experts op het gebied van (persoonlijk) herstel, waardoor ze cliënten kunnen helpen om stappen te zetten in hun eigen herstel. Ook wordt genoemd dat ondersteuning door een ervaringsdeskundige verergering van klachten kan voorkomen. Daarnaast zijn hun ervaringen nuttig voor organisaties en andere medewerkers; ervaringsdeskundigen kunnen de organisatie scherp houden en in hun adviesrol eraan bijdragen dat andere professionals cliënten beter begrijpen en beter bij hen aansluiten.

“Ik zie mensen die weer in de samenleving gaan functioneren. Erachter komen dat ze niet alleen zijn, mensen die echt positief herstel laten zien...Ja, dat is voor mij onbetaalbaar.”
(ervaringsdeskundige)

Doordat zij meer vanuit cliëntperspectief kijken, kunnen ze goed benoemen wat het contact met de cliënt in de weg staat en hoe de bejegening beter kan zodat cliënten zich gehoord voelen. Een aantal geïnterviewden geeft ook aan dat ervaringsdeskundigen de menselijke maat en de nabijheid (terug)brenge(n) in de geestelijke gezondheidszorg. Tot slot benoemen een aantal geïnterviewden dat een functie als ervaringsdeskundige ook kan bijdragen aan het eigen herstel van de ervaringsdeskundige zelf.

Welke ontwikkelingen zijn er in Rotterdam rond ervaringsdeskundigheid en herstelondersteunende zorg?

Binnen organisaties

De geïnterviewde medewerkers schetsen het beeld dat ervaringsdeskundigheid en herstelondersteunende zorg een steeds prominentere rol krijgen binnen de organisaties. Hierbinnen zijn een aantal ontwikkelingen zichtbaar:

- Professionalisering van de rol van ervaringsdeskundige (functieprofiel, handreiking).
- Differentiatie van rollen voor de ervaringsdeskundige (assisterend, uitvoerend, coördinerend, adviserend).
- Benutten van ervaringskennis bij medewerkers die niet als ervaringsdeskundige werkzaam zijn.
- Meer betrekken van ervaringsdeskundigen in visie en besluitvorming.

Het Centrum voor Dienstverlening (CVD) heeft een andere visie op de plek van ervaringskennis. Hoewel hier veel mensen met levensontwrichtende ervaringen werkzaam zijn, en een deel ook is opgeleid tot ervaringsdeskundige, worden zij niet als zodanig bestempeld, omdat dit als stigmatiserend wordt gezien.

“Zoals een ervaringsdeskundige het zei: ‘je hebt integratie en je hebt inclusie; bij integratie moet je een beweging maken om erbij te gaan horen, en bij inclusie hoor je erbij.’”
(manager)

Samenwerking tussen organisaties

Tussen organisaties ontstaan meer samenwerkingen. Opleidingsinstelling Zadkine wil een platform oprichten met de belangrijkste stakeholders op het gebied van ervaringsdeskundigheid in Rotterdam, om zo een duurzame verbinding met de praktijk te bewerkstelligen. In het [Plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers](#) is opgenomen dat herstel mogelijkheden van cliënten versterkt worden. Voor de uitvoering van deze maatregelen hebben meerdere organisaties (o.a. Antes, Basisberaad, Leger des Heils, Pameijer, Ypsilon en Zorgbelang Inclusief) de handen ineengeslagen. Er wordt onder andere gekeken of het aantal herstelacademies in Rotterdam uitgebreid kan worden.

Opleidingsniveau en perspectief

Het perspectief voor opgeleide ervaringsdeskundigen is gunstig; zij zijn niet meer genoodzaakt om als vrijwilliger te werken en vinden vaak een betaalde baan. Wel kaarten meerdere geïnterviewden aan dat de opleidingseisen voor ervaringswerkers steeds hoger worden. Hierbij speelt declarabiliteit een rol. De meesten zien dit als een positieve ontwikkeling die bijdraagt aan de professionalisering van ervaringsdeskundigen en hun positie binnen organisaties. Het kan ervoor zorgen dat zij serieuzer worden genomen door collega's en leidinggevend en écht in alle lagen terecht komen. Een aantal personen wijst ook op nadelen hiervan. Zo benoemt een ervaringsdeskundige dat hiermee de kern en het karakter van ervaringsdeskundigheid worden aangetast. Een andere ervaringsdeskundige geeft aan dat juist de laagdrempeligheid zorgt voor kansen voor mensen die door omstandigheden geen opleiding konden volgen.

Welke initiatieven zijn er in Rotterdam?

In Rotterdam zijn er meerdere organisaties die herstelondersteunend werken en ervaringsdeskundigen inzetten. Hieronder lichten we een aantal van deze organisaties uit. Deze lijst is niet uitputtend.

Antes ^{PG}

Antes (ggz-instelling) richt zich op het herstel van volwassenen en ouderen met (ernstige) psychiatrische aandoeningen en verslaving. Ervaringsdeskundigen zijn hier werkzaam in de ondersteuning van cliënten (individueel en groepsverband), in coördinerende rollen en op beleidsniveau.

zorgbelang
Inclusief
Basisberaad

De afdeling **Basisberaad** (van Zorgbelang Inclusief) behartigt de belangen van kwetsbare personen binnen de ggz, maatschappelijke opvang en verslavingszorg. Het merendeel van de professionals zijn ervaringsdeskundige. Basisberaad biedt o.a. herstelondersteunende trainingen om eigen ervaringen op goede en deskundige wijze in te zetten.

caleido | zorg
samen beter

CaleidoZorg biedt ambulante behandelingen aan in de basis en specialistische ggz. Tijdens de herstelondersteunende intake is naast een regiehandelaar ook een professionele ervaringsdeskundige betrokken. Daarnaast wordt er transdiagnostisch gewerkt en staan de kansen en sterktes van de cliënt centraal.

CVD

Het **Centrum voor Dienstverlening (CVD)** biedt maatschappelijke opvang, maatschappelijke dienstverlening en hulp bij crisissituaties. Er werken veel professionals die zelf ervaring hebben met levensontwrichtende gebeurtenissen. Het CVD werkt krachtgericht, waarbij de cliënt centraal staat. Ervaringsdeskundigheid wordt o.a. ingezet in een peer-to-peer training en in de in ontwikkeling zijnde respijtzorg.

de **HERSTELACADEMIE**
in de wijk

De **Herstelacademie** in IJsselmonde is een initiatief van Antes, Laurens, Middin en PIT 010 (Palm010) en is een laagdrempelige ontmoetingsplek voor buurtbewoners die aan hun herstel, ontwikkeling en toekomst willen werken. Ervaringsdeskundigen geven samen met bezoekers vorm aan o.a. zelfhulpgroepen en (herstel)cursussen.

Howie the Harp
ervaring werkt

Howie the Harp kent een eenjarige opleiding op mbo-2 niveau voor mensen met cliëntervaring in de psychiatrie of verslavingszorg die hun ervaringen willen inzetten om anderen professioneel te ondersteunen. Daarnaast heeft Howie the Harp een medewerkersopleiding op mbo-3 en mbo-4 niveau voor personen die al in de maatschappelijke sector werkzaam zijn en hun ervaringen willen toepassen in het werk.

pameijer

Pameijer begeleidt mensen met psychosociale of psychiatrische problemen of een (licht) verstandelijke beperking. Pameijer biedt trainingen en bijeenkomsten in groepsverband en individuele trajecten die vaak begeleid worden door ervaringsdeskundige trainers en waarin gewerkt wordt aan herstel en eigen regie. Ervaringsdeskundigen zijn werkzaam in assiserende, uitvoerende, coördinerende en adviserende rollen.

stichting **jij**

Stichting JIJ is een vrijwilligersorganisatie die ervaringsdeskundige ondersteuning biedt aan personen die te maken hebben met een eetprobleem of eetstoornis. Dit gebeurt door herstelgroepen en herstelgerichte activiteiten, workshops en trainingen vanuit het inloophuis in Rotterdam.

**ZORG
VRIJ
STAAT**
WERKT AAN ZORGZAME BUURTEN

Zorgvrijstaat is een bewonersinitiatief uit Rotterdam-West en wil zelfregie van mensen die te maken hebben met psychiatrische klachten versterken. Ook worden samen met ervaringsdeskundigen thema-avonden georganiseerd waarbij op laagdrempelige wijze ontmoeting en uitwisseling plaatsvinden rond vragen en uitdagingen waar mensen met een psychiatrische aandoening mee te maken krijgen.

Wat zijn belemmeringen en behoeften bij het versterken van herstelinitiatieven?

Financiële belemmeringen

Uit de interviews blijkt dat organisaties financiële belemmeringen ervaren bij het behouden en versterken van hun initiatieven gericht op herstel en ervaringsdeskundigheid. Organisaties investeren nu vooral via bestaande financieringsvormen in herstel en ervaringsdeskundigheid. Bij de kleinere organisaties lijkt de continuïteit in gevaar. Het rondkrijgen van de financiering kost hen veel tijd. Hierdoor blijft er weinig tijd over om een langetermijnvisie te ontwikkelen en iets op te bouwen. Sommige organisaties hebben te maken met een wachtlijst, doordat er vanwege de lage personele bezetting niet aan de vraag kan worden voldaan. Bij uitval van personeel kampen zij vaak met een probleem, doordat er dan vanwege financiële redenen geen vervanger kan worden ingezet.

Nieuwe vraagstukken

Zichtbaar is dat herstel en ervaringskennis steeds meer gaan over gemeentelijke thema's (armoede, sociale uitsluiting, huiselijk geweld). Dit vraagt volgens een aantal geïnterviewden om een grotere rol voor de gemeente.

Gebrek aan kennis van aanbod en inhoud

Een paar geïnterviewden benoemen dat kennis over herstel (initiatieven) en ervaringsdeskundigheid op meerdere plekken slechts in beperkte mate aanwezig is. Zo weten burgers niet welke voorzieningen er zijn, zijn professionals in de wijk vaak niet op de hoogte van de verschillende initiatieven en is er bij de gemeentelijke loketten en andere uitkeringsinstanties onvoldoende kennis over wat deze initiatieven kunnen opleveren. Dit belemmert mogelijk de continuïteit en groei van deze initiatieven.

“Wat zou het mooi zijn als we ook gesprekken met klantmanagers kunnen hebben, zodat zij die begrippen [ervaringsdeskundigheid en herstel, red.] ook gaan begrijpen. Want dan ga je uit van krachten, van positiviteit, van mogelijkheden. Je gaat niet alleen op de beheersing zitten. Dat geeft al zo veel ruimte.”
(ervaringsdeskundige)

Samenwerking en visie

Meerdere geïnterviewden geven aan dat ze behoefte hebben aan meer contact met andere organisaties om samen herstelondersteunende zorg en ervaringsdeskundigheid verder te brengen. Onderling contact komt nog niet goed van de grond, doordat er een gezamenlijke visie mist. Organisaties weten hierdoor ook niet goed van elkaar wat ze doen op dit vlak. Een aantal geïnterviewden spreekt uit dat zij interesse zouden hebben in een netwerk met bijeenkomsten waarin gekeken wordt hoe het gaat, waar men staat en wat men graag wil bereiken op het gebied van ervaringsdeskundigheid en herstelondersteunende zorg. De gemeente zou hierin eventueel een aanjaag- of voortrekkersrol kunnen spelen. Dit kan in gezamenlijkheid worden besloten.

Ervaringskennis is van iedereen

Sommige geïnterviewden streven ernaar dat ervaringskennis gezien wordt als iets waarover iedereen beschikt. Zij hebben behoefte aan een gemeente die dit ook onderschrijft. De gemeente kan hierin een rol spelen door te stimuleren dat hulpverleners getraind worden in het inzetten van hun eigen ervaringen, maar ook door uit te dragen dat er ruimte is voor verhalen en kwetsbaarheid van de inwoners van Rotterdam.

Van draagvlak naar daadkracht

De meeste geïnterviewden merken dat er bij de gemeente Rotterdam draagvlak is voor herstelinitiatieven en de inzet van ervaringsdeskundigheid. Meerdere personen zouden graag zien dat de gemeente er nog meer voor gaat staan. Daarnaast geven enkele geïnterviewden aan dat de ambities van de gemeente op het gebied van herstelondersteunende zorg en ervaringsdeskundigheid meer onderschreven mogen worden in de vorm van aanvullende financiering. Over de eigen inzet van ervaringsdeskundigen, wat ook door een aantal geïnterviewden wordt genoemd als suggestie, geeft de gemeente Rotterdam aan dat de doelgroep vaak wel betrokken wordt bij beleid, maar dat dit over het algemeen in latere stadia plaatsvindt. Zij staan ervoor open om eerder en vaker ervaringsdeskundigen te betrekken bij het vormgeven en toetsen van beleid.

Wat zijn de behoeften en belemmeringen van Rotterdammers om zich aan te sluiten bij een herstelinitiatief of een opleiding ervaringsdeskundigheid te volgen?

Een aantal cliënten en ervaringsdeskundigen geven aan dat ze in hun eigen traject geen ondersteuning hadden van een ervaringsdeskundige, maar op een andere manier contact hadden met lotgenoten, bijvoorbeeld met medecliënten van de (zorg)instelling of via sociale media. De meeste ervaringsdeskundigen geven ook aan dat ze zich niet begrepen, gezien en gehoord voelden door reguliere hulpverleners; dit vormt een belangrijke drijfveer om zelf iets te willen betekenen voor deze doelgroep.

Hoge kosten en wisselende financiële ondersteuning

De kosten voor een opleiding tot ervaringsdeskundige vormen voor (oud-)cliënten een drempel en soms zelfs een reden om er vanaf te zien. Uit de interviews en aanvullende beschikbare informatie blijkt dat de meerderheid van de personen die een training of opleiding tot ervaringsdeskundige volgt dit doet vanuit een uitkeringssituatie. Hoe hiermee wordt omgegaan door de uitkeringsinstantie lijkt veel te variëren: sommigen krijgen geen vrijstelling van de sollicitatieplicht, anderen worden hier wel van vrijgesteld, en sommigen krijgen zelfs financiële ondersteuning om de opleiding te volgen. Een aantal geïnterviewden geeft aan dat het afhankelijk lijkt van de case- of klantmanager of de assertiviteit van de cliënt. Er lijkt geen standaardbeleid te zijn en er worden verschillen opgemerkt tussen stadsgebieden.

Ook is het niet duidelijk welke mogelijkheden de gemeente heeft om mensen (gedeeltelijk) te kunnen financieren voor zo'n opleiding. De financiële belemmeringen kunnen ervoor zorgen dat het aanbod van ervaringsdeskundigen minder divers wordt, doordat personen met minder middelen minder kans hebben om de opleiding te volgen. Voor cliënten die al bij een initiatief betrokken zijn, lukt het de organisatie soms om op andere wijze de opleiding vergoed te krijgen. Zo vraagt Antes aan bedrijven waar zij mee samenwerken om de opleiding van een aantal kandidaten, in het kader van *social return on investment*, te financieren.

“Ik ben supergemotiveerd, ik heb alles gedaan wat ik moest doen, ik heb keihard gewerkt de afgelopen jaren. Waarom krijg ik die kans [om de opleiding te volgen, red.] dan niet?” (oud-cliënt)

Divers met ruimte voor verbetering

De populatie (oud-)cliënten die interesse heeft om zich aan te sluiten bij een herstelinitiatief en/of om ervaringsdeskundige te worden, is op verschillende vlakken divers. Waar de levensontwrichtende ervaringen voorheen met name bestonden uit psychische en verslavingsproblematiek is dit aan het verbreden en zijn er nu ook deelnemers die te maken hebben gehad met armoede en sociale uitsluiting, huiselijk geweld, of die ervaringen hebben in het strafrechtstelsel. Ook qua gender en leeftijd is het een diverse populatie. Wat betreft etnisch-culturele achtergrond ziet men (steeds meer) diversiteit. De populatie lijkt volgens sommige geïnterviewden wel minder divers dan de bevolkingssamenstelling van Rotterdam. Dit heeft volgens sommige geïnterviewden te maken met het taboe of de schaamte die er binnen bepaalde culturen aanwezig is rondom psychische problematiek. Om aan te sluiten bij de cliëntenpopulatie is etnisch-culturele diversiteit in het aanbod aan ervaringsdeskundigen wenselijk.

Invloed van de coronacrisis

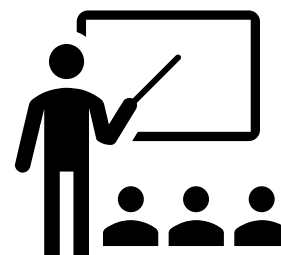
Door de coronacrisis vindt het onderwijs veelal digitaal plaats. Een aantal geïnterviewden geeft aan dat ze dit niet prettig vinden, omdat het een bijzondere opleiding is waarbij persoonlijk contact extra belangrijk is; het is minder makkelijk om over persoonlijke ervaringen te praten dan wanneer men live samenkomt. Daarnaast beschikt mogelijk niet iedereen over de benodigde middelen (bijv. laptop). Een student geeft ook aan dat het door de coronacrisis moeilijker was om een passende stageplek te vinden.

Is er behoefte aan een hbo-opleiding tot ervaringsdeskundige?

Op hbo-niveau is er in Rotterdam momenteel geen opleiding tot ervaringsdeskundige. Zadkine biedt wel de mbo-niveau 4 studie Maatschappelijke zorg voor ervaringsdeskundigen (BBL) aan voor volwassen studenten. Bijna alle geïnterviewde medewerkers geven echter aan dat er wel behoefte is aan een hbo-opleiding. Men signaleert dat er steeds meer gevraagd wordt om hbo werk- en denkniveau. De fysieke afstand tot de bestaande vierjarige hbo-opleidingen en *associate degree* opleidingen (tweejarige studie op hbo-niveau) is hiervoor te groot (Zwolle, Amsterdam, Deventer, Eindhoven, Groningen, Nijmegen). Bij het opzetten van een hbo-opleiding ervaringsdeskundigheid is het belangrijk dat de inhoud aansluit bij de eisen die bij een (toekomstige) beroepsregistratie horen. Daarnaast is het wenselijk dat deze opleiding intensief samenwerkt met andere opleiders en de werkpraktijk in Rotterdam.

De Hogeschool Rotterdam en Inholland Rotterdam hebben op dit moment onvoldoende zicht op de behoefte aan een hbo-opleiding tot ervaringsdeskundige en de toegevoegde waarde ten opzichte van het bestaande opleidingsaanbod. Als blijkt dat er vanuit de samenleving een overtuigende behoefte is aan een dergelijke opleiding zijn zij zeer bereid om partner te zijn. Een volgende stap is dan om te inventariseren hoe een dergelijke opleiding eruit moet zien. Het kan gaan om een geheel nieuwe opleiding, maar ook om een differentiatie van een bestaande opleiding (bijv. social work). Daarnaast hebben de onderwijsinstellingen behoefte aan een concreet voorstel met betrekking tot het gewenste niveau (*associate degree*, hbo bachelor, hbo master). Ook zouden zij zicht willen hebben op het volume van het aanbod aan de kant van studenten.

Wat zijn goede voorbeelden in het land?

Er zijn landelijk diverse goede voorbeelden van organisaties die herstelondersteunend werken en ervaringsdeskundigheid inzetten. Het volgende overzicht is samengesteld op basis van de interviews en de desk research.

Enik Recovery College

Enik Recovery College (regio Utrecht) is een herstelacademie die gerund wordt door *peers* en waar mensen die persoonlijk ervaring hebben met ontwrichting door een psychische aandoening of verslaving terechtkunnen om aan hun (verdere) herstel te werken. Het programma biedt diverse herstelwerkgroepen en trainingen.

Markieza (Eindhoven) biedt gecertificeerde opleidingen tot professioneel ervaringsdeskundigen en traint gemeenten en zorg- en welzijnsorganisaties in het herstelondersteunend werken, met daarbij de inzet van ervaringsdeskundigheid.

HERSTELACADEMIE HAARLEM EN MEER

Herstelacademie Haarlem en Meer biedt een programma van educatie en zelfhulp waarbij de cursisten elkaar vooral ondersteunen. De medewerkers hebben allemaal zelf te maken (gehad) met een psychische en/of verslavingskwetsbaarheid.

GGZ Noord-Holland-Noord heeft meerdere herstelwerkplaatsen waar verschillende activiteiten gericht op herstel plaatsvinden.

Fameus (regio Brabant) is het centrum voor herstel en ervaringsdeskundigheid van GGZ Breburg, en biedt cursussen en workshops voor herstel en ervaringsdeskundigheid.

Kompasie Den Haag is het onafhankelijke informatie- en steunpunt voor mentale gezondheid. De dienstverlening wordt geboden door ervaringsdeskundigen en richt zich op versterking en herstel van personen met een psychische kwetsbaarheid.

NoiZ (De Tussenvoorziening, Utrecht) is een 24-uursopvang voor dak- en thuisloze mensen. De NoiZ wordt beheerd door mensen die zelf dakloos zijn geweest en dus begrijpen hoe het is om dakloos te zijn. De beheerders fungeren als aanspreekpunt, verder is er geen begeleiding aanwezig.

Voor meer goede voorbeelden, zie het Inspiratieboekje zelfregie- en herstelinitiatieven van MIND.

Aanbevelingen om ervaringsdeskundigheid te versterken

- Onderzoek welke aanvullende financiering nodig is om herstelinitiatieven en de inzet van ervaringsdeskundigheid te versterken.
- Maak inzichtelijk wat de financieringsmogelijkheden zijn voor het volgen van een opleiding tot ervaringsdeskundige en aan welke voorwaarden iemand moet voldoen.
- Onderzoek de wenselijkheid en mogelijkheid van het opnemen van indicatoren voor herstelondersteunend werken of de inzet van ervaringsdeskundigheid in aanbestedingen.
- Verken de mogelijkheden tot het opzetten en eventueel leiden van een netwerk rondom ervaringskennis, waarin het ontwikkelen van een gezamenlijke duurzame visie en het verspreiden van kennis centraal staat.
- Concretiseer en kwantificeer de behoefte aan een hbo-opleiding Ervaringsdeskundigheid.
- Bevorder duurzame initiatieven (herstelacademies) die niet afhankelijk zijn van specifieke zorg- of welzijnsinstellingen.
- Breid de inzet van ervaringsdeskundigen binnen de gemeente als werkgever uit.
- Onderzoek in hoeverre het aanbod van ervaringsdeskundigen voldoende divers is om aan te sluiten bij de gebruikers van deze initiatieven en of diversificatie hiervan wenselijk zou zijn om het bereik te vergroten.

Interessante documenten en websites

- [Brochure Herstelacademie – Vrijplaats voor eigen ontwikkeling](#) (Werkplaats Herstelondersteuning)
- [Financiering en inbedding van zelfregie- en herstelinitiatieven – Een handreiking](#) (MIND & VNG)
- [GGZ-Standaarden – Herstelondersteuning](#)
- [Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid](#)
- [Vereniging van Ervaringsdeskundigen](#)
- [Verkenning inzet ervaringsdeskundigen](#) (ZonMw, Hogeschool Windesheim)
- [GGZ vriendelijke gemeente](#)
- [MIND-Atlas](#): online kaart met cliënten- en familieorganisaties
- [MIND Inspiratieboekje Zelfregie- en Herstelinitiatieven](#)
- [Ervaringsdeskundigheid in de forensische GGz – Een overzicht uit literatuur en praktijk](#)
- [‘I \(really\) know what you mean’. Mechanisms of experiential peer support for young people with criminal behavior: A qualitative study](#)
- [Amsterdams Netwerk Ervaringskennis](#)

Dit onderzoek werd gefinancierd door de Gemeente Rotterdam en uitgevoerd door [Onderzoeksinstituut IVO](#). Vragen kunnen gericht worden aan Margriet Lenkens: lenkens@ivo.nl

Margriet Lenkens, MSc.

dr. Barbara van Straaten

prof. Gera Nagelhout